

Effektiviseringspotential i Gotlands kommun

Kostnaderna för de kommunala kärnverksamheterna skiljer sig åt mycket mellan kommunerna. Det finns heller inget statistiskt samband mellan kostnader och resultat.

För att undersöka vilken teoretisk potential till effektiviseringar och besparingar som finns, jämförs här hur mycket som skulle kunna sparas om Gotlands kommun bedrev sina verksamheter till samma kostnad som de bäst presterande kommunerna. De bäst presterande kommunerna inom varje område utgör här en benchmarkinggrupp, som förmår leverera höga resultat till låga kostnader.

För att inte kommunernas skiftande förutsättningar ska spela in, har både måtten för kostnader och resultat rensats för strukturella skillnader, så långt som möjligt. Gotlands resultat är alltså jämförbart med alla övriga kommuner. Här studeras de sex största områden förskola, grundskola, gymnasium, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg samt stöd och service till funktionshindrade, vilka tillsammans utgör omkring tre fjärdedelar av den totala kommunala verksamheten.

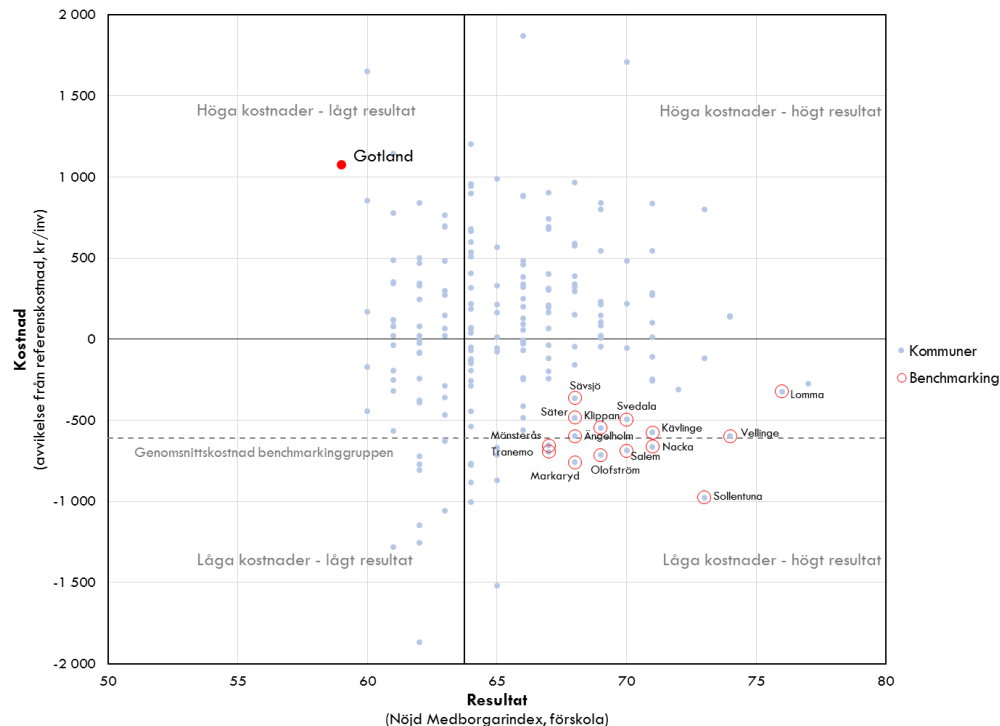
Beräkningen är att betrakta som ett räkneexempel på en teoretisk effektiviseringspotential. Det viktiga är inte den exakta nivån, som kan vara något större eller något mindre. Istället ska det ses som en indikation på potentialens storlek, så att kommunen har en utgångspunkt för sitt effektiviseringsarbete.

Kostnads- och resultatjämförelse för förskolan

Besparingspotential på 98 miljoner kr, motsvarande omkring 28 procent.

Förskoleverksamheten i Gotlands kommun bedrivs till betydligt högre kostnader än förväntat, och ger också lägre resultat än i genomsnitt.

Om kostnaden skulle sänkas till genomsnittsnivån för benchmarkinggruppen, skulle det innebära en besparing på 98 miljoner kr, motsvarande omkring 28 procent.

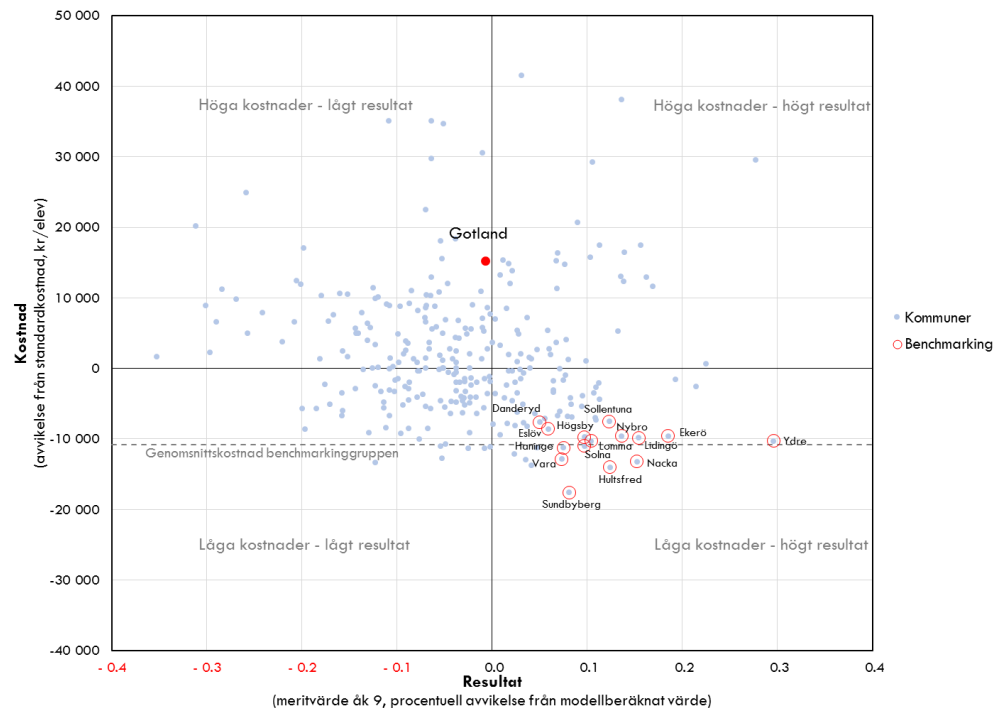

Besparingspotential på drygt **141 miljoner kr**, motsvarande 23 procent.

Kostnaden för grundskolan i Gotland är högre än vad som förväntas utifrån kommunens struktur men resultaten i årskurs 9 ligger i princip på den förväntade nivån, givet förutsättningarna.

Skulle kostnaden sänkas för att nå genomsnittsnivån för benchmarkinggruppen, innebär detta en potentiell besparing på drygt **141 miljoner kr**, vilket motsvarar 23 procent.

Kostnads- och resultatjämförelse för grundskolan

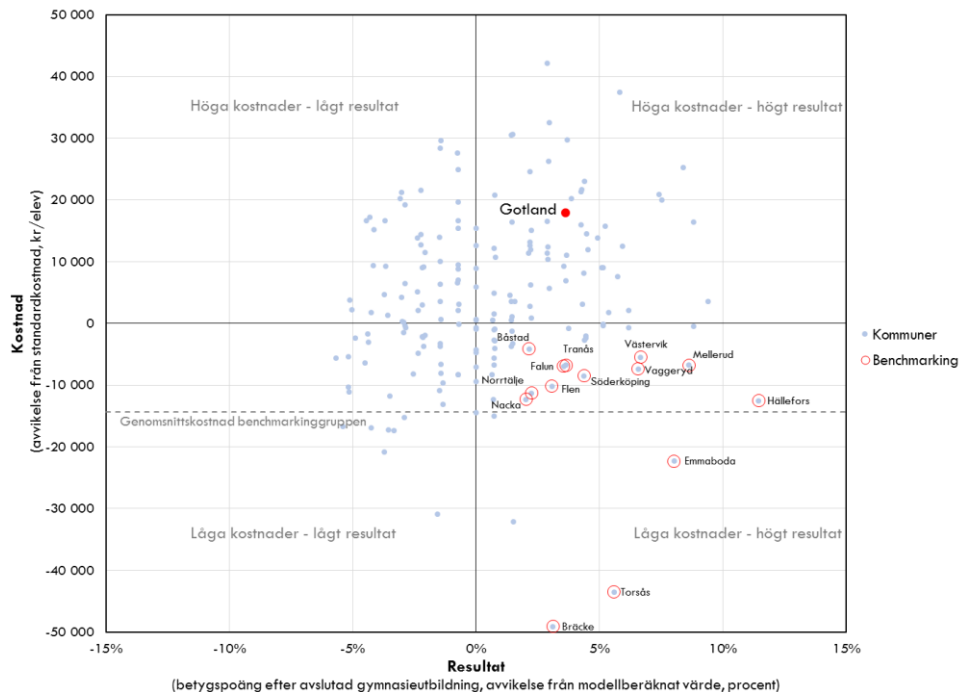

Kostnads- och resultatjämförelse för gymnasieskolan

Besparingspotential på drygt **58 miljoner kr**, motsvarande 26 procent.

Resultaten för gymnasieskolan i Gotland, mätt som betygspoäng efter avslutad utbildning, ligger över den nivå som kan förväntas utifrån kommunens struktur och kostnaderna är också högre än förväntat.

Om kostnaden skulle sänkas till genomsnittsnivån för benchmarkinggruppen, skulle det innebära en besparing på **58 miljoner kr**, motsvarande omkring 26 procent.

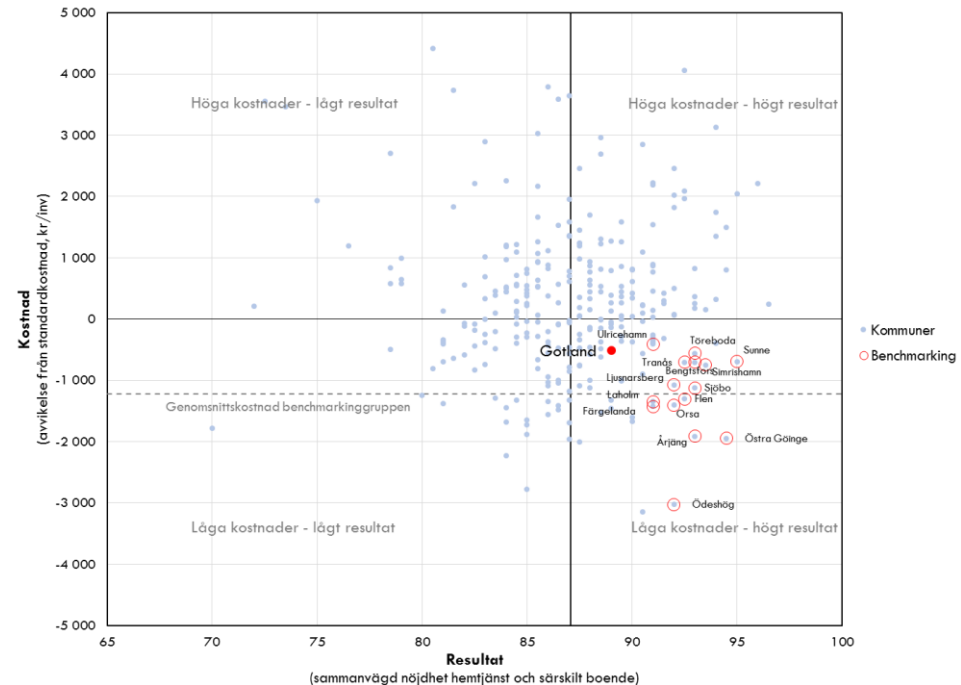
Äldreomsorg

Kostnads- och resultatjämförelse för äldreomsorgen

Besparingspotential på **42 miljoner kr**, motsvarande 6 procent.

Gotlands kommuns äldreomsorg bedrivs till en kostnad som är lägre än vad strukturen motiverar och som också ger ett högre resultat än genomsnittet, mätt som brukarnas totala nöjdhet.

En sänkning av kostnaderna till benchmarkinggruppens nivå skulle innebära en ekonomisk besparing på **42 miljoner kr**, motsvarande 6 procent.

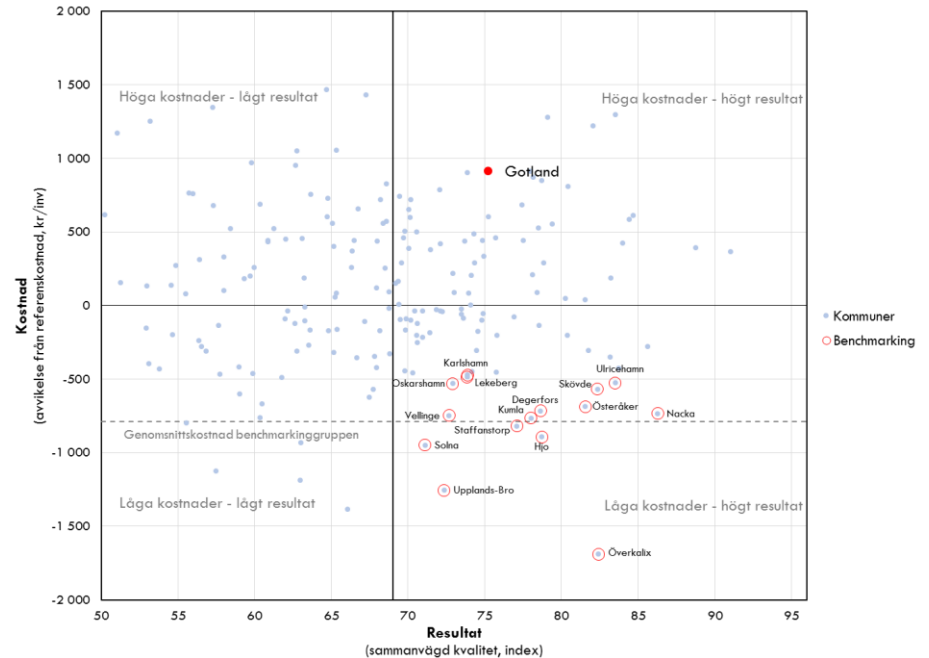
Individ- och familjeomsorg (IFO)

Besparingspotential på **99 miljoner kr**, motsvarande omkring 41 procent.

Kostnaden för individ- och familjeomsorgen i Gotland ligger betydligt över vad som förväntas utifrån kommunens struktur, men resultatet är högre än genomsnittet.

Skulle kostnaderna sänkas till benchmarkinggruppens medelnivå, skulle denna effektivisering innebära en besparing på **99 miljoner kr**, vilket motsvarar omkring 41 procent.

Kostnads- och resultatjämförelse för IFO

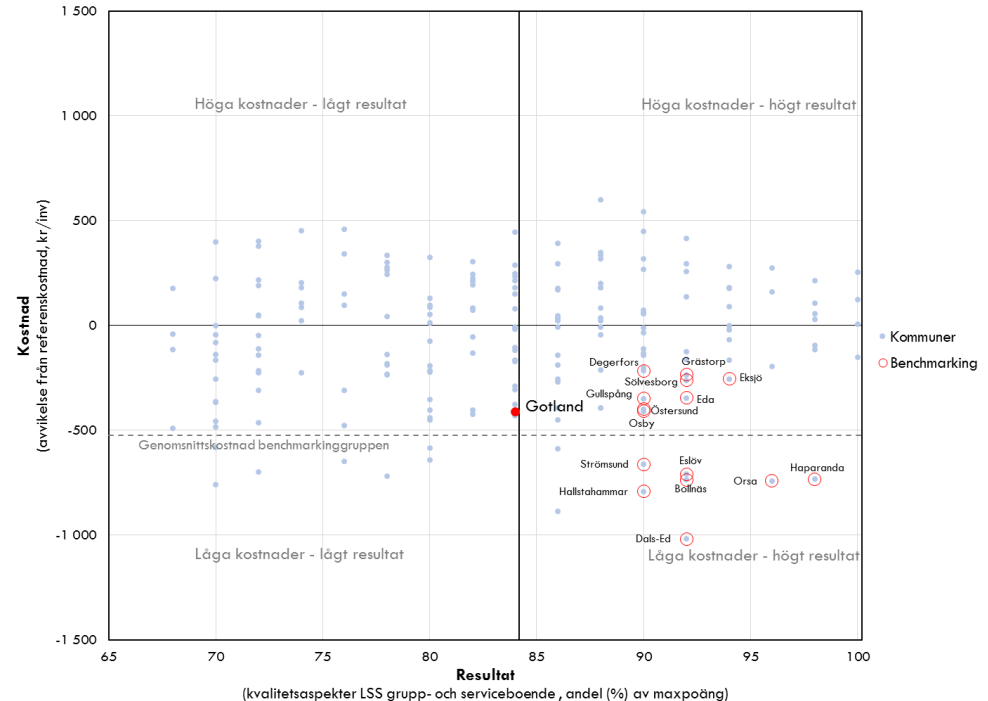
Stöd och service till funktionshindrade (LSS)

Kostnads- och resultatjämförelse för LSS

Besparingspotential på **7 miljoner kr**, motsvarande 3 procent.

Verksamheten för stöd och service till funktionshindrade i Gotland kostar betydligt mindre än vad som förväntas givet kommunens struktur och ger i princip genomsnittliga resultat, mätt utifrån samlade kvalitetsaspekter för LSS grupp- och serviceboenden.

En sänkning av kostnaderna till benchmarkinggruppens genomsnittliga nivå skulle innebära en besparing på **7 miljoner kr**, motsvarande 3 procent.

Sammanfattning

Om kostnaderna i Gotland skulle sänkas till genomsnittsnivån för de kommuner som presterar bäst resultat till lägst kostnad, skulle detta innebära en besparing på **444 miljoner kr**. Detta motsvarar en effektivisering på 19 procent.

Denna besparing skulle motsvara en skattesänkning om 4,88 kr, från nuvarande 33,60 till 28,72 kr. Verksamheterna i kommunen skulle även kunna utvecklas för motsvarande summa.

Sammantaget motsvarar det till exempel grundskoleverksamhet för ytterligare 5 100 elever, förskola för 4 500 barn eller särskilt boende för 500 personer inom äldreomsorgen.

Beräkningen är att betrakta som ett räkneexempel på en *teoretisk effektiviseringspotential*. Det viktiga är inte den exakta nivån, som kan vara något större eller något mindre. Istället ska det ses som en indikation på potentialens storlek, så att kommunen har en utgångspunkt för sitt effektiviseringsarbete.

Effektiviseringspotential för Göteborgs kommun

Verksamhetsområde	Effektiviseringspotential, mkr	Procent
Förskola	98	28%
Grundskola	141	23%
Gymnasium	58	26%
Äldreomsorg	42	6%
IFO	99	41%
LSS	7	3%
Totalt	444	19%

Framgångsfaktorer

Det finns inga heltäckande svar på varför vissa kommuner lyckas bättre än andra med sin verksamhet, men några faktorer som brukar lyftas fram är bland annat:

- Tydliga politiska mål, med tydliga regelverk, ansvarsfördelning och budgetdisciplin
- Analys, jämförelser och systematisk uppföljning av ekonomi och verksamhet
- Engagerade och delaktiga medarbetare med god arbetsmiljö
- Flexibla arbetssätt och öppenhet mot ny teknik och nya metoder
- Ett sektorsövergripande perspektiv samt samverkan mellan enheter, kommuner och myndigheter
- Privata aktörer som skapar konkurrens

Metodbeskrivning

Beräkningarna har genomförts i två steg. Först fastställs en målbild i form av en benchmarkinggrupp av de kommuner som kan anses utgöra föredömen i termer av hög kvalitet och låga kostnader. Sammansättningen av grupperna varierar mellan de olika verksamhetsområdena. Urvalet görs genom att först fastställa en lägstanivå för att anses hålla god kvalitet i verksamheten, utifrån mått som t.ex. betygspoäng, brukarbedömningar eller sammanvägda kvalitetsindex. Bland de kommuner som uppnår denna höga kvalitet väljs sedan de femton kommunerna med lägst kostnader ut. Dessa kommuner utgör sedan benchmarkinggrupperna inom respektive verksamhetsområde.

Därefter analyseras vad det skulle innebära om Eskilstuna kommun inom respektive verksamhetsområde skulle bedriva sin verksamhet till samma låga kostnad som genomsnittsnivån för benchmarkinggruppen.

För att ta hänsyn till kommunernas skiftande förutsättningar, används i de flesta fall kostnads- och resultatmått som är rensade för strukturella faktorer. Detta görs genom att analysen utgår från de faktiska utfallens avvikelser från referensvärden eller modellberäknade värden. Höga resultat eller låga kostnader anses med andra ord uppnås om man presterar bättre än vad som förväntas utifrån kommunens struktur.

Uppgifterna avser i de flesta fall år 2016. För något enstaka mått fanns endast resultat för år 2015 tillgängligt. För en närmare beskrivning av metoden hänvisas till rapporten "Produktivitetspotential för kommunal sektor" (Svenskt Näringsliv, januari 2017)

Strukturella skillnader

De flesta måtten har rensats så att kommunernas olika förutsättningar inte ska spela in. Följande faktorer har tagits hänsyn till:

Kostnad förskola: andel 1-5-åringar i kommunen, genomsnittlig vistelsetid på förskola, barn och ungdomar med utländsk bakgrund, löner, bebyggelsestruktur och befolkningsutveckling.

Meritvärdet i årskurs 9: behov av ekonomiskt bistånd, nyinvandrade elever, föräldrars utbildningsnivå och kön

Kostnad grundskola: andelen barn i grundskolan, andelen barn 7–15 år födda utanför EU, merkostnader för skolskjutsar och småskolor

Betygspoäng gymnasiet: föräldrarnas utbildningsnivå, föräldrarnas inkomst, kön och behov av ekonomiskt bistånd

Kostnad gymnasiet: andelen ungdomar i åldrarna 16–18 år, programvalsfaktor och bebyggelsestruktur

Kostnad äldreomsorg: åldersstruktur, civilstånd, ohälsa, andel födda utanför Norden, restider i hemtjänsten samt merkostnader för institutionsboende i glesbygd

Kostnad IFO: andel arbetslösa utan ersättning, andel lågutbildade 20-40-åringar födda i Sverige, tätortsgrad, andel boende i flerfamiljshus byggda 1965-75 samt andel i befolkningen med ekonomiskt bistånd längre än 6 månader

Kostnad LSS: antalet verkställda beslut 1/10 föregående år och personalkostnadsindex

Övriga mått (kvalitet förskola, äldreomsorg, IFO och LSS) rensas inte på detta sätt, eftersom strukturella skillnader inte har lika stor inverkan på utfallet och motsvarande mått därmed inte finns framtagna.